

כתר עליון איהו כתר מלכות

איתא בספספ"ק שמצות נר חנוכה היא האחרונה מו' מצוות דרבנן, שתרי"ג מצוות דאורייתא בצירוף ו' מצוות דרבנן מניגם תר"ך העולה למנין כת"ר, נמצא שע"י מצוה זו של נר חנוכה נשלם כתר המלך. והענין, כד"א בפתח אליהו בתקו"ו, כתר עליון איהו כתר מלכות ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית. ראשית הכתר היא המצוה הראשונה שנאמרה בסיני בעת מתן תורה, בהיות כלל ישראל בשיא המדרגות, שנפתחו כל הו' רקיעים וראו הכל שאין עוד מלבדו, ונתעלו לדרגת מלאכי מעלה, כמאה"כ (תהלים פב) "אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם". ואחרית הכתר היא המצוה האחרונה מצות נר חנוכה, שנתקנה בשעה שהיו ישראל בשפל המצב הירוד ביותר, עד שהיה דומה כי אבדה אחריתם ח"ו. וזה מרומז בקדושת כתר, שאומרים כתר יתנו לך ה' אלקינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה, בתחלה מלאכים המוני מעלה, זהו ראשית הכתר, כאשר היו ישראל בבחי' מלאכים. עם עמך ישראל קבוצי מטה, כמו שצעק פ"א מרן אדמו"ר בד"ש זי"ע, קבוצי מטה מטה מטה, היינו שאפילו אלו שהם מטה מטה במדרגה השפלה ביותר בחי' למטה מעשרה, גם מהם עולה כתר המלך, שבחי' זו היתה בחנוכה שאז נשלם הכתר עליון.

וענין הכתר עליון הוא סוד התפילין, כמאמרם ז"ל (ברכות ו.) שהקב"ה מניח תפילין, ומקום התפילין הוא במקום הכתר. וכדאי' בזוהר (ח"ג רנח.) תפילין דמארי עלמא כתר, וכן מרומז שם בפתח אליהו, כתר עליון איהו כתר מלכות וכו' ואיהו קרקפתא דתפילי. ואמרו שם בברכות, הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ומכאן סוד קיומו של עם ישראל, שהכתר עליון מורה על הנצחיות של עם ישראל שמי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וזהו הכח הנצחי העומד להם לישראל שהוא כח בלתי מנוצח, עד ששום כח שבעולם אינו יכול להכריעם.

והנה היונים שבאותו הדור הם היו הקליפה והסט"א, וידעו את הסוד שכוחם של ישראל הוא בלתי מנוצח מכח הכתר עליון, ע"כ השקיעו את כל הכחות בנקודה זו, להפריד בין הדבקים, ולנתק את ישראל מהקב"ה. ולפיכך גזרו עליהם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק בא' ישראל, כי כל מלחמתם היתה על מה שישראל הם חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, את זה זממו להפריד ולנתק, כי ידעו שבלא זה, הרי כל זמן שחלק ה' עמו אין כח היכול לנצחם ואין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם. וזהו ענין כל הגזרות שגזרו על שבת חודש ומילה, להפריד את חלק ה' עמו. שג' דברים אלו מורים על הקשר הנצחי בין קוב"ה וישראל. שבת היא כמאה"כ ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, שזהו קשר נצחי ע"י הש"ק המקשרת את ישראל עם הקב"ה. וכן במילה כת"ב ומלתם את בשר ערלתכם כי אות היא ביני וביניכם, שהיא אות ברית נצחי בין קוב"ה וישראל. וכן גם ענין חודש מורה כי חלק ה' עמו, שהשי"ת כביכול והפמליא של מעלה וכל העולמות העליונים תלויים בישראל, שכאשר הב"ד של ישראל מתאספים ומקדשים את החודש נהיה היום הזה ראש חודש בכל העולמות העליונים, ואפילו שוגגין אפילו מוטעין אפילו מזידין נקבע על פיהם ראש חודש, וכל הימים טובים נחשבים עפ"ז. והרי שבגזרותיהם אלו זממו היונים למוטט ח"ו את יסודות הקיום של עם ישראל. וזהו ג"כ הבי' במה שאחז"ל כשנכנסו היונים להיכל טמאו כל השמנים (שבת כא:), שלכאורה הוא תימה, שמדינת יון המנהלת מלחמה כנגד ישראל, הרי כשנכנסו להיכל והצליחו לכבוש את המבצר החשוב ביותר של האויב, אין להם שום דאגה אלא לטמא את השמנים שבהיכל? אלא שהיונים ידעו שהמנורה היא עדות שהשכינה שורה בישראל (שם כב:), שבוה טמון הכח החזק ביותר של ישראל, ועל כן טמאו את כל השמנים כדי שלא תהא האפשרות להדליק את המנורה ותבטל העדות שהשכינה שורה בישראל,

ועי"ז יפרידו וינתקו את ישראל מהקב"ה. וע"כ זו היתה משימתם הראשונה, שבענין הזה השקיעו את עיקר כוחם, כי ידעו שכל זמן שחלק ה' עמו אין להם שום סיכוי להכריעם.

וראשית הנס האתחלתא דגאולה, היתה עם גילוי פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול, שמרומז כביכול על הקב"ה בכבודו ובעצמו. וענינו, הנקודה הפנימית של חלק ה' עמו שהיא בבחי' פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול ונשמר בקדושה ובטהרה. ונקודה זו של חלק ה' עמו נמצאת הן בכללות ישראל והן בכל יהודי, כמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע, "עוד מעט ואין רשע", שבכל רשע יש עוד מעט שאין רשע, וזהו הקוסטא דחיותא מה שנשאר בו הכח של חלק ה' עמו.

וזהו כתר עליון איהו כתר מלכות ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית, גם בקצה האחרון, כאשר אשכנה באחרית ים בשפל המצב, גם שם ידך תנחני, גם לשם מאיר בחי' הכתר עליון המורה על הקשר הנצחי שהשי"ת לעולם אינו עוזב את ישראל. אלא שיש זמנים של הסתר פנים שהקשר הוא נסתר ואין רואים אותו ואין מרגישים בו. והחשמונאים מכח מסירות נפשם שהערו נפשם למות על כבוד שמו ית', גילו את המדרגה האחרונה של הכתר, ותקנו את המצוה האחרונה המשלימה את הכתר, שמכח זה אזי בכל המצבים ובכל מיני המציאויות שיהודי נמצא הטובים והרעים בגו"ר, גם שם ידך תנחני. ואת הגילוי הזה קבעו חז"ל ע"י מצות נר חנוכה, מאחר שראו את הגלות האחרונה המתקרבת ובאה, גלות כה ארוכה וכה מרה, שמכיון שכבר נשלם הכתר אזי כבר לא יתכן אחרת, וכבר נשאר לתמיד הכח הנצחי הנותן לכלל ישראל ולכל יהודי את הכח לשאת את הכל.

ועפ"ז ביארנו גם הא דאיתא בספיה"ק שגמר חתימת הדין שתחלתו בר"ה מסתיימת בחנוכה שאז היא הגמר חתימה טובה, שהוא ע"פ מש"כ הרה"ק המגיד מקוניץ זי"ע עה"פ כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, שהמשפט בר"ה הוא כביכול על השי"ת אלקי יעקב, שהסט"א טוענת הללו והללו

עובדי ע"ז, ומדוע השי"ת נקרא אלקי יעקב שמתייחס על ישראל, והרי הם חוטאים ואינם ראויים שיתייחס עליהם שמו ית', ומטרתם להפריד בין הקב"ה וישראל. ובגמר הדין הוא יוצא כביכול זכאי בדין, שראוי באמת שיקרא עליהם שמו ית' אלקי יעקב. ולכן גמר הדין הוא בחנוכה, שבחנוכה נשלם כתר המלוכה הכתר המעיד כי מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שכאשר נשלם הכתר עליון הריהו משתיק בכחו את כל כחות הסט"א, שמתגלה כי ישראל חקוקים בכתר המלוכה וראויים שיקרא עליהם שם אלקי יעקב. וע"כ חנוכה הוא זמן גמר החתימה שיוצאים זכאי בדין. וכמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע מן המיצר קראתי י' ענני במרחב י', מן המיצר קראתי י', הם הימים הנוראים שהם ימי דין בחי' מיצר, ענני במרחב י', במרחב"ב גימ' בנ"ר, היינו בנר חנוכה המורה כי אפילו למטה מעשרה ג"כ מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

וביתר עמקות י"ל הענין, דהנה מצינו שכל הנסים והגילויים שהיו לישראל היו לאחר שעברו חשכות גדולה מקודם. כמו בגאולת מצרים, שהיתה מקודם כזו חשכות שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ובסוף עוד נוסף עליהם קושי השעבוד, ורק אח"כ היה הגילוי של מורא גדול זה גילוי שכינה. וכן כשעמדו על הים היו במצב של חשכות כ"ב, עד שהיה הגילוי הגדול שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא. וכן היה בנס חנוכה, שמקודם חשכו עיניהם של ישראל, ולבסוף היה גילוי האור הגדול של חנוכה. וכן גם בעקבתא דמשיחא שהחשך יכסה ארץ, הרי כל זה הכנה לגילוי הגדול העתיד להיות שתמלא הארץ דעה את ה'. שכל כמה שהגילוי יותר גדול רבה יותר החשכות מקודם. והבי' בזה, לפי שכך ברא השי"ת את סדר הבריאה, שקודם כל צמיחה יש העדר, שההעדר מסייע לצמיחה. וכדרך גרעין הזרע שזורעים באדמה, שמקודם הוא נרקב לגמרי עד שלא נשאר בו כי אם קוסטא דחיותא, ורק אז מתחלת הצמיחה. וקודם שנרקב אין הצמיחה יכולה להתחיל, ואם נרקב לגמרי עד שאין בו כבר אפילו קוסטא דחיותא, אזי כבר אין לו תקנה, כך שזמן התחדשות הצמיחה הוא בעת

שהגרעין רקוב לגמרי ונשארה בו רק קוסטא דחיותא. וכן הוא בכלל ישראל שקודם כל צמיחה וגילוי של אור עברו מקודם תקופה של חשכות גדולה, עד שנתגלתה הקוסטא דחיותא של חלק ה' עמו, היא הנקודה הנצחית שתמיד מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שמנקודה זו צומח ועולה אור חדש, ובלא ההעדר מקודם א"א היה בכלל להמשיך את גילוי האור הגדול. והנה מן המיצר קראתי יי' שהמצב של

השכות והעדר הוא גופא הסיבה שמביא וממשיך בהי' ענני במרחב יי'. וכמ"כ הוא אצל כל יחיד, שעוברים עליו משברים קשים ומצבים של העדר שנדמה לו כי כלו כל הקיצין, שאינו רואה לפניו שום מוצא בגשמיות או ברוחניות, אז עליו להאמין בכח העליון של חלק ה' עמו שהוא כח נצחי. ועליו רק לבקש ולהתפלל שההעדר הזה יובילו לצמיחה מחודשת. והנה כחו של נר חנוכה המאיר את כל אריכות הגלות.

פרסומי ניסא

א.

שבפורים היה הנס ע"י דברי הצומות וזעקתם, ואילו בחנוכה היה הנס ע"י שיצאו למלחמה.

והענין, דהנה ביצי"מ היתה עיקר המטרה מה שישראל יצאו ממצרים ונהיו העם הנבחר, והנס לא היה אלא אמצעי למטרה הזאת, שהרי הקב"ה היה יכול להוציאם ממצרים גם בלא נסים, אלא הנסים היו כדי לגלות את גודל אהבת הקב"ה לישראל. וכמ"ד ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ואני ולא מלאך אני ולא שרף, שגודל החביבות היה עד כדי כך שלא גאלם אפי' ע"י מלאך ושרף, אלא הקב"ה לבדו, אני ה' בכבודי ובעצמי, משא"כ ענין חנוכה ופורים שעיקר המטרה הוא פרסום הנס. כי ב' נסים אלו קבעו חז"ל עד סוף כל הדורות, כדאי' בחז"ל (מדרש משלי ט) כל המועדים יהיו בטלים וימי הפורים אינם בטלים לעולם, ולגבי חנוכה ג"כ אחז"ל (מובא במגיד מישרים לב"י, ויקהל), אם כל המועדים יהיו בטלים ימי החנוכה לא יבטלו. והיינו משום שחז"ל תקנום מאחר שראו כי עתידים ישראל לצאת לגלות כה ארוך, ויהיו אז בחשכות כ"כ עד שלא יהיה בהם הכח להחזיק מעמד בתוקף הגלות, יתנו להם החגים האלו כח ותעצומות להחזיק מעמד. בב' נסים הללו היה המצב שנתקיים בהם כמאה"כ ואנכי הסתר אסתיר

י"ל ענין ב' ימים טובים אלו חנוכה ופורים שתקנו חז"ל וקבעום לדורות, שחנוכה הוא היו"ט האחרון, והמצוה האחרונה מ' מצוות דרבנן, וקבעו הן בחנוכה והן בפורים את ענין פרסומי ניסא כחלק מן המצוה. ויש להבין ענין פרסומי ניסא, דהא בכ"מ יש ענין של כבוד א' הסתר דבר, ולמה מצוות אלו נעשות דוקא בפרסום. וכן מדוע בשאר נסים לא מצינו שיהיה בהם המצוה של פרסומי ניסא. ועצם הענין צ"ב מה יש לפרסם הרי ידוע לכל שהקב"ה יכול לעשות נסים, וכלפי מי צריך לפרסם זאת. וביחוד ע"פ מס"כ הרמ"א בדה"ל חנוכה (תרע"א ס"ו) ומהו בזמן הזה שכולנו מדליקין בפנים הבית וכו', שא"כ עבור מי נועד הפרסומי ניסא, הרי מדליק גם אם הוא לבדו בביתו ואיך מתפרסם הנס. עוד י"ל מה שכבר עמדו המפרשים, מדוע מתייחסים הנסים של חנוכה ופורים ע"ש הצדיקים שעל ידם נעשה הנס, בימי מתתיהו בן יוחנן כה"ג חשמונאי ובניו, ובימי מרדכי ואסתר, ומשא"כ ספור יצי"מ שאינו מתייחס ע"ש משה ואהרן, וכמ"ש בהגדה צדיקים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו מסם, ולא נזכר שהיה בימי משה ואהרן. וכן י"ל בחנוכה ופורים שמה החלילה שיהיה